

Шевчук Лариса Миколаївна,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу навчання мов
національних меншин та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України,
sh_l_m@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ПРО ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОЇ РОБОТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НАД ТЕКСТОМ

Ключові слова: робота над текстом, навчання учнів початкової школи, диференціація навчання, диференційована робота над текстом.

У світлі сучасних змін в освіті формування умінь і навичок роботи учнів із текстовою інформацією є одним із важливих завдань початкової школи. Окремої уваги заслуговує розгляд зазначеної проблеми на засадах диференційованого підходу, у контексті компетентнісного навчання.

Розглядаючи теоретичні засади диференційованої роботи учнів початкових класів над текстом, насамперед, уточнимо такий аспект: «диференційована робота над текстом» чи «диференційована робота з текстом»? Доктор педагогічних наук, професор Сергій Омельчук дослідив поняттєву співвіднесеність лігводидактичних термінів «робота з текстом» і «робота над текстом». Після комплексного аналізу науковець дав відповідь на запитання щодо синонімії зазначених понять, – «термінні словосполучення «робота з текстом» і «робота над текстом», хоч і тісно пов'язані між собою, проте позначають різні методичні поняття: робота з текстом як аналітичний вид діяльності – це осмислення, аналіз його, а робота над текстом як творчий вид діяльності – створення власного мовленнєвого твору» [4, с. 56].

Предметом розгляду у нашому випадку є аналіз тексту і створення власного тексту. Точніше кажучи, це формування текстотворчих умінь на основі ґрунтовного опрацювання тексту та виконання на його основі творчих завдань.

Поняття «диференціація» у такому довідковому виданні як «Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах» (укладачі В. Яременко та О. Сліпушко) визначено як «Поділ, розчленування чого-небудь на окремі різнорідні елементи.» [3, с. 759]. У «Великому тлумачному словнику української мови» (укладач і головний редактор В. Бусел) термін «диференційований» трактовано як «Узгоджений з певними правилами, умовами; розділений, неоднаковий» [2, с. 224]. Водночас, у науково-методичній літературі знаходимо різні тлумачення поняття «диференціація навчання». Нашу думку, чітко і зрозуміло про це пише Володимир Бондар, який вважає, що диференціація навчання – це «поділ цілого на якісно відмінні частини: розподіл класу на групи залежно від їхнього рівня розвитку для надання допомоги; розподіл завдань за складністю і трудністю залежно від індивідуальних можливостей учнів, навчання, що передбачає індивідуальний підхід до окремих учнів, групи дітей з метою надання допомоги в оволодінні» матеріалом [1, с. 249].

Наразі у вітчизняній науковій літературі у темах завершених дисертаційних досліджень нами не виявлено словосполучення «диференційована робота». Водночас, таке словосполучення знаходимо у назві публікації С. Скворцової (у співавторстві із С. Шепотиннік) «Методика диференційованої роботи над задачею на уроках математики у початковій школі», надрукованої у збірнику «Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського (Одеса, 2005 р.). Разом з тим, у темах дисертаційних досліджень російських науковців поняття «диференційована робота» трапляється. Наприклад, це такі дослідження: «Дифференцированная работа учителя математики при формировании понятия функции в курсе алгебры основной школы» І. Антонової, «Дифференцированная коррекционно-развивающая

работа с детьми с ограниченными возможностями здоровья в условиях общеобразовательной сельской школы» В. Шишмаренкова, «Дифференцированно-групповая работа как форма организации профильного обучения старших школьников» С. Чипсановой.

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що проблема окреслення теоретичних диференційованої роботи учнів початкових класів над текстом потребує глибокого й ґрунтовного дослідження. Крім того, доцільним є скурпульозний розгляд поняття «текст» та звуження проблеми дослідження шляхом зазначення того, про які саме тексти йде мова.

Література

1. Бондар В. І. Дидактика. Київ: Либідь, 2005. 264 с.
2. Великий тлумачний словник української мови / укл. та гол. ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь: Перун, 2003. 910 с.
3. Новий тлумачний словник української мови: у 4 т. / укл. В. В. Василяшко. Київ: Аконт. 1998. 910 с. Т. 1.
4. Омельчук С. Поняттєва співвіднесеність лінгводидактичних термінів «робота з текстом» і «робота над текстом». *Наука і освіта*. 2018. № 4. С. 56–64.
5. Шевчук Л. М. До питання диференціації роботи учнів початкових класів над текстом: створення умов для різного темпу навчальної діяльності. *Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи*. Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Ніжин, 17 жовтня 2019 р. / за заг. ред. Є. І. Коваленко, упоряд. Т. В. Гордієнко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. С. 247–248.